

WILG & MAND

1983-4

WILG & MAND

Bulletin van de Stichting Wilg & Mand, gevestigd te IJsselstein

Doelstelling van de stichting: stimuleren van de belangstelling voor de mandenmakerij en de griendcultuur; organisatie van cursussen mandenvlechten; verzamelen van historische gegevens en materialen enz.

Bestuur:

Ch.W. Vink te IJsselstein, voorzitter

C. Tutein Nolthenius te Oisterwijk, secretaris

H.P. Verboord te Vlijmen, penningmeester

P. Craenen te Susteren

A.D. van 't Hoog te Veessen (gem. Heerde)

J. Ooms te Nootdorp

G.M. Pot - Van Reijteren Altena te Schoorl

Donateurs: van de stichting ontvangen het bulletin gratis.

Minimum donatie f 15,- per jaar.

[illegible]

Redactie:

A. van 't Hoog (Veessen)

J. Ooms (Nootdorp)

G.M. Pot - Van Regteren Altena (Schoorl)

C. Tutein Nolthenius (Oisterwijk)

Bijdragen voor het bulletin kunnen gezonden worden aan het onderstaande adres, met vriendelijk verzoek het papier eenzijdig te gebruiken, liefst getypt en anders duidelijk geschreven.

Redactiesecretariaat, administratie en advertenties:

Nassaulaan 14, 5062 JN Oisterwijk, tel. 04242-82238

Bankrekening: t.n.v. de stichting Wilg & Mand, nr. 41 89 09 083

Amro-bank te Vlijmen.

Postgiro nr.: 26 95 726

Inhoud van dit nummer

Blz.

- 41 Zeer geslaagde donateursdag (J.O.)
49 Van het Bestuur
49 Instelling van een fonds
50 Hebt U nog oude foto's ?(v.'tH.)
51 Tijdelijk te leen..... (v.'tH.)
52 Betaling donateursschapsgelden
53 Verslag van een studiereis naar Frankrijk (v.N.)
57 Advertenties

O-O

ZEER GESLAAGDE DONATEURSDAG

Vlak voordat deze dag werd gehouden kwam ons bulletin nr. 3 van dit jaar uit. Het verslag moest dus blijven liggen tot deze uitgave. "Oud nieuws" kan echter ook erg interessant zijn. Leest u maar verder.

Op de 8e oktober stond een flink formaat zaal beschikbaar voor de derde reünie. Toen voorzitter Vink iedereen van harte welkom kon heten was er geen stoel onbezet. Een zeer gemengd

gezelschap van circa 140 Wilg & Mand supporters was naar Schijndel gekomen. Daaronder tal van cursisten, waarvan 19 onmiddellijk herkenbaar aan het vlechtwerk dat zij bij zich hadden. Alleen al de uitstalling daarvan en werk van 8 mandenmakers vergde meer ruimte dan beschikbaar was. Met inschikkelijkheid komen we gelukkig heel ver. Ook in Schijndel.

In zijn openingswoord liet de heer Vink zijn waardering blijken voor de grote opkomst (waaronder de familie Kooijmans en enkele Belgische gasten). Hij memoreerde het overlijden van de heer A. Westendorp, die zoveel voor het mandenmakersambacht en voor de Stichting Wilg & Mand heeft betekend. In datzelfde jaar zijn nog twee vakgenoten overleden: de heren W. Hoogerdijk en Th. Bronstring. De kring wordt steeds kleiner. Gelukkig groeit het aantal cursisten. Daarvoor prees de heer Vink de inzet van de cursusleiders. Hij attendeerde op de herdruk van de handzame wegwijzer "de ronde mand" en op de door mevrouw Pot ontworpen label voor Nederlands vlechtwerk. Een goed middel om Nederlands fabrikaat van import te kunnen onderscheiden.

Beangstigend noemde de voorzitter de toekomst van de griendcultuur. Zelfs aan de beperkte vraag is al niet goed meer te voldoen. Materiaal voor de vakman is nog slechts mondjesmaat beschikbaar. Met het verdwijnen van de grienden gaat een stuk Nederlandse cultuur verloren. De mechanisatie wint alom. Alleen met vereende krachten valt er nog wat te redden.

In dat verband wees de voorzitter op het fonds, dat door de stichting in het leven is geroepen (zie elders in dit nummer meer hierover). Daaruit wil het bestuur de noodzakelijke activiteiten bekostigen zoals het uitgeven van voorlichtings- en studiemateriaal, het stimuleren van cursussen, het organiseren van evenementen, tentoonstellingen, enz. Al wat meer wordt overgemaakt dan het contributiebedrag zal naar het fonds worden overgeheveld. Elke uitgave zal via het kwartaalbulletin worden verantwoord.

Nieuw cursusboekje. Cursusleider Arie van 't Hoog introduceerde de tweede uitgave van de handleiding "Het vlechten van ronde tenen manden". Precies 5 jaar na de door de heer Westendorp verzorgde eerste druk is deze herdruk gereedgekomen. Aan deze tweede druk is ook veel medewerking verleend door ir. W.D.J. Tuinzing, oud-rijkslandbouwconsulent voor de griend- en rietcultuur. Ook de heer Van 't Hoog zelf heeft er heel wat uren inzitten. De jonge fotograaf Marcel Metselaar verzorgde de foto's en cursist Willem Graswinckel de tekeningen. "Het boekje is een geweldige steun voor elke cursusleider" stelde de heer van 't Hoog. Vandaar zijn pleidooi om nu ook de uitgave be-

treffende de ovalen mand zo snel mogelijk te realiseren. Tekst en illustraties zijn al klaar. Het wordt omvangrijker en daardoor duurder dan het boekje betreffende de ronde mand. Subsidie blijkt moeilijk los te peuteren te zijn. Voor de spreker in kwestie een reden te meer om de aanwezigen warm te maken voor het door de voorzitter al aangestipte fonds.

De voorzitter ontving het eerste exemplaar van de herdruk, het tweede zal worden overhandigd aan mevrouw Westendorp en het derde aan de heer Tuinzing. Alle cursisten, die eigen werk hadden meegebracht, ontvingen het handzame boekje, dat bij de penningmeester te bestellen is door overmaking van f 6,50 + f 1,50 portokosten op giro 2695726.

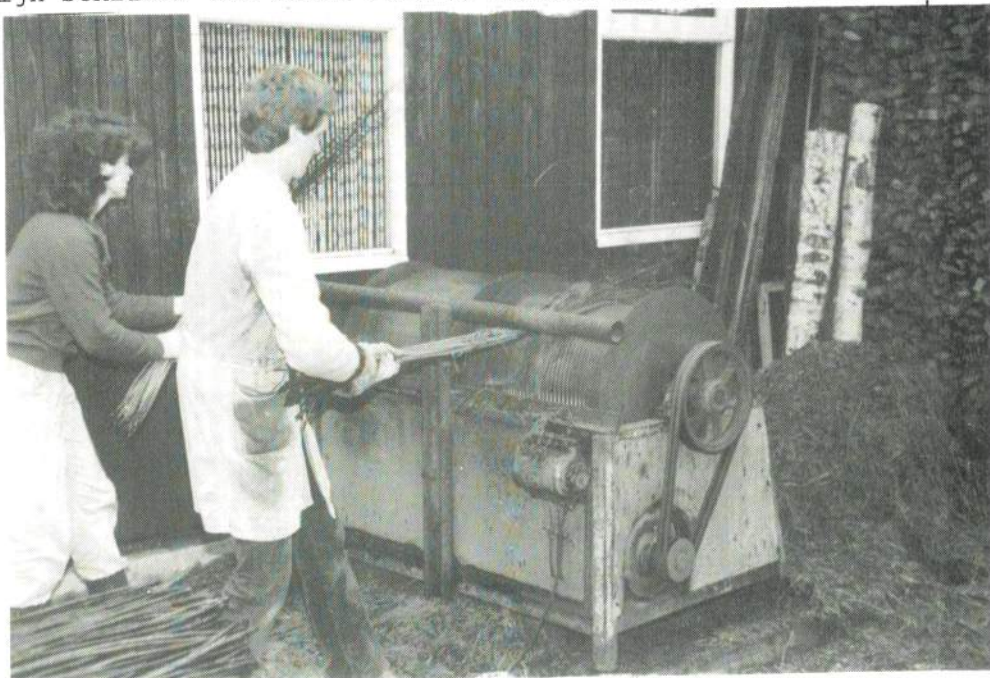
De praktijk in woord en beeld. De praktijk van het mandenvlechten met al zijn facetten stond die 8e oktober centraal. Dat bleek al uit de boeiende inleiding op de te bezichtigen praktijk van het Mandenmakersbedrijf Kooijmans. Die inleiding werd gehouden door bestuurslid Verboord. Er viel veel van op te steken. We moeten ons beperken tot de hoofdzaken en dat zullen we puntig doen. De volledige voordracht is op aanvraag bij het secretariaat verkrijgbaar.

Populieren spelen een grote rol in het landschap rond Schijndel. Dat leidde tot houthandel, zagerijen en klompenmakerijen. De wilg is familie van de populier en heeft het in datzelfde landschap altijd uitstekend gedaan. Hoepelmakerijen waren daarvan het bewijs. Ook mandenmakerijen. Zij gebruikten wat de hoepelmakerijen niet nodig hadden: tweejarige stokken plus het "dunsel" (grauwe inslag) uit de hakgrienden en de teen van de eenjarige percelen. De hoepels verdwenen, de klompen verdwenen bijna, de griendopbrengst liep drastisch terug. 't Is voornamelijk rijshout wat er nog afkomt. Mandenmakers hebben een goed produkt nodig: eenjarige soepelbuigbare twijgen die gezond en schoon zijn gebleven. Dat goede produkt is bijzonder schaars. Tal van Nederlanders hebben het idee, dat er in de Biesbosch volop is voor alle mandenmakers van de wereld. 't Accent ligt ook daar echter op hakgrienden. Goed voor bone-staken, hoepels en rijshout. Een klein beetje Duitse dot en stikteen was alles wat de Biesbosch de veeleisende mandenmaker te bieden had. Stikteen is de naam voor de lichtere, minder mooie scheuten, die verwijderd worden om het meerjarige gewas meer lucht en licht te geven. Het verval in de Biesbosch was groot: 2 meter. Het gevolg is dat zich veel slik op de wilgen afzet. Die sliklaag is nauwelijks te verwijderen. Vandaar dat de Biesbosch-oogst alleen maar te gebruiken is voor manden waaraan geen hoge hygiënische eisen behoeven te worden gesteld. Vlechten met stikteen is wat je noemt vuil werk.

De behandeling van teen. We putten nog steeds uit het leerzame betoog van de heer Verboord. Tussen teen die van de snijgrienden komt zit altijd stro, riet en onkruid. En er zitten vaker "haken en ogen" aan. Goed sorteren is een eerste vereiste, te meer daar de lengte en dikte sterk varieert.

Teen die van de griend komt moet goed worden gesorteerd. Op lengte vooral. Dat gebeurt meestal in tonnen, vandaar dat het ook wel "tonnen" wordt genoemd. Maar eerst moeten de onregelmatige uiteinden worden afgekuipt. Het sorteren houdt in dat eerst de langste twijgen uit de ton omhoog worden getrokken. Dan de twijgen die ca. 20 cm korter zijn, enz. Elke "trek" krijgt zijn eigen bos. Lang bij lang, kort bij kort.

Teen voor mandenmakersdoeleinden kan op verschillende manieren worden gebruikt: onbewerkt en bewerkt. Het bewerken kan zijn schillen tot witte teen of buffen tot bruine teen.

Het schillen van buffteen met de schilmachine door amateur en vakman (Kooijmans jr.)

Schillen. Voor dat doel worden bosjes wilgeteen in het voorjaar in het water gezet zodat ze gaan groeien. Veelal gebeurt dit in een slootkant en wel zó dat alle bossen zon en licht kunnen krijgen. Op rijen dus. Als er katjes en wat bladeren aanzitten is de tijd rijp voor het schilijzer. Er zijn dan weer zoveel sappn tussen de bast en de kern gekomen, dat de

bast gemakkelijk los wil laten. Hoewel... 't blijft een pittig karwei met de hand! Mechanisch schillen is niet mogelijk. Dat kan alleen met bufteen. De verse bast is te taai om kapotgeslagen te worden. De kern zou worden beschadigd. Bovendien is er een oxydatierisico, waardoor de teen dof kan worden en een grauwe kleur kan krijgen. Hoe het schillen in z'n werk gaat is uitstekend te zien in de Kooijmans-film die later werd vertoond. Eerst het onderende door de klem en dan het topgedeelte. Katteen is niet geschikt om te schillen, omdat die te zacht is.

Buffen. Buffen komt van het Engelse werkwoord "to buff" dat verkleuren betekent. Buffen wil zoveel zeggen als koken in een groot bad, waaronder brandende houtresten voor de gewenste temperatuur zorgen (80 - 100° C). Is het buffen alleen bedoeld om de teen soepeler te maken dan is 1½ à 2 uur voldoende. Moet de teen geschild worden dan is de kooktijd 8 - 10 uur, afhankelijk van de soort. Na 't buffen moet de teen minstens 24 uur drogen. De gebufte teen wordt weliswaar ook met de hand geschild, maar het schilijzer is nu vervangen door een ronddraaiende trommel met spiraalveren. Als daar een dun bosje teen op wordt gedrukt wordt de bast er als 't ware afgeraspt. Dat gaat vrij snel omdat de bast al goed los is gekomen van de kern. Door twee trommels naast elkaar te plaatsen kunnen twee schillers tegelijk aan de slag.

Gebufte teen bevat nogal wat water. Daarom wordt ze in dunne rijen te drogen gezet. De wind moet er goed doorheen kunnen. Na enkele dagen wordt de teen tot bossen gebundeld en binnengehaald. De zon geeft aan de bufteen een donkerbruine kleur (als gevolg van de looistoffen in de bast). Vandaar dat ze moet worden gekeerd opdat alle twijgen van alle kanten zon krijgen.

In nat Nederland is drogen vaak een probleem. Er kan schimmel ontstaan. Er komt dat een vette film op de teen, waardoor het vocht niet weg kan. Gevolg: zwarte stippen en vlekken. Remedie: wassen en weer drogen. Er zijn anti-schimmel chemicaliën in de handel. Die zijn zo agressief dat met handschoenen en een doek voor neus en mond moet worden ontsmet. Amerikaantjes, Belgisch rood en Franse gele zijn uitstekend geschikt voor buffen.

Teen die ongebufte en ongeschild wordt gebruikt moet de mandenmaker vrij lang weken (ondergedompeld in een sloot bijvoorbeeld), voordat ze buigzaam genoeg is voor verwerking.

Kooijmans-film "Van wilg tot mand". In een mooie en instructieve kleurenfilm van 45 minuten passeerde veel van wat de heer Verboord had verteld weer de revue. We zagen het werk op de grienden, het hakken en snijden, het tonnen, het bun-

delen tot bossen, het werk met het schilijzer, het buffen en schillen met de twee trommels. We zagen rijshout verwerken tot zinkstukken voor oeverversterking, we zagen tweejarig gewas te water gaan om later te worden geschild.

En we zagen jongere en oudere mandenmakers aan het werk, met de vaardigheid die alleen van vakmensen mag worden verwacht. De oudste vakman was Willem Vink (oom van de voorzitter), die tot z'n 90e jaar actief is gebleven. Met een voor zijn leeftijd benijdenswaardige lenigheid vlocht hij een tweepersoons strandstoel alsof dat een fluitje van een cent was. Door sterke close-ups konden de vaardigheid en de techniek van elke mandenmaker goed worden bestudeerd.

Daarna werd nog een kort filmpje vertoond betreffende een bezoek aan de mandenmakersschool in Fayl-Billot in Frankrijk. Het feit alleen al dat daar 3- en 4-jarige dagcursussen worden gegeven zegt genoeg. Eer dat je je all-round mandenmaker kan noemen moet je heel veel in de vingers hebben.

Bezoek aan het Kooijmans-complex. Inderdaad een complex: opslagplaats, bufketel met schiltrommels, ton voor het sorteren, mandenmakerij, winkel en een klein museum. Alle Kooijmans-zoons hadden hun vrije zaterdag opgeofferd om zoveel mogelijk te kunnen demonstreren (en dat ondanks de regen). Het tonnen, buffen en vlechten kon nu van zeer nabij

De heer Kooijman jr. geeft informatie tijdens ons bezoek

worden bestudeerd. In één werkplaats zagen we een korfbal-korf en een haardblokkenmandje maken en stoelen matten. In het museum "'t Ondichte vat" waren tal van werkstukken tentoongesteld: van een aloude biggenmand tot een ME-schild toe. De museumnaam verwijst naar een gedichtje van Jan Luiken (1649-1712) dat in de folder is opgenomen:

DE MANDEMAAKER

't Ondichte vat, En houd geen nat
Die waatter schepte met een Mand
Die scheen niet wel bij zijn verstand:
Veel Handen soecken Heil te grijpen,
In 't gaatich vat van deesen tijd,
Maar 't sal haar altemaal ontsijpen,
Schep Heil in 't vat der Eeuwigheid.

Beoordeling van het cursistenwerk. Het aantal meegebrachte werkstukken was te groot om alles gedetailleerd te kunnen bespreken. Twee cursusleiders - de heren Van 't Hoog en Vink (neef van de voorzitter) - moesten zich dan ook beperken tot een willekeurige greep uit de zeer veelzijdige collectie: wan van Zuid-Nederlandse structuur, wasmandje met deksel, handwerk-mandje, plukmandje, pannekoekenschotel, houtmand, boodschappen-mandje en tal van eigen fantasiemodellen vielen er te bewonderen.

De heer B.Vink uit IJsselstein beoordeeld

Zelfs "traliewerk" (favoriet in Frankrijk) en een gevlochten bisschopsmuts ontbraken niet. Ook was er een linksomgevlochten hengselmand met een rechtsomgevlochten hengsel, gemaakt door Heerdecursis G. Vinke (nee, niet Vink) van zelfgeschilde eigen teelt.

Een vertegenwoordigster van "Het lemen huis" kwam even voor de microfoon om te vertellen, dat het zelfs mogelijk is huizen van vlechtwerk (met leem erover) te construeren. Foto's leverden het zichtbare bewijs.

Natuurlijk was lang niet alles al volmaakt. In diverse gevallen kon het binnensnoeiwerk nog worden geperfectioneerd, kon een oor of hengel worden verbeterd en mocht de stevigheid best nog wat beter zijn. Hier en daar was te droge teen gebruikt. Niet uit het oog mocht worden verloren, dat het hier veelal ging om eerste proeven uit de praktijk van prille beginners. Een enkeling had zich zelfs aan een vierkant model (technisch het moeilijkst) gewaagd. Vandaar terecht applaus voor alle inzendingen (van vrouwen en mannen). En terecht hulde voor alle cursusleiders (Van den Dool, Van 't Hoog, Sluiter, Snoeier, Tillemans, Vink, e.a.) voor de zichtbare resultaten van hun inspanningen.

Nieuwe aanwinsten voor ons museum. Mevrouw Pot had drie vlechten meegebracht: een koolmand gemaakt door de heer Fiegen (in Limburg "staakmand" genoemd en destijds ook gebruikt door turfhandelaren), een aardappelmand uit Overijssel, Twente (daar "schulpje" genoemd) en een model met onbekende bestemming afkomstig van een zolder in Apeldoorn (had veel weg van een picknickmandje).

De heer Verboord had twee beteende flessen (mandflessen) ontvangen van de heer Jachtenberg, ook bestemd voor de Wilg & Mand collectie in IJsselstein.

Dank aan de gevers. Voor aanvulling (vooral met manden uit die "goeie ouwe tijd") houdt het bestuur zich warm aanbevolen.

Al met al: een zeer geslaagde dag. Ondanks de grote opkomst is alles vlot verlopen. Dank zij de bewonderenswaardige medewerking van de familie Kooijmans, de goede service in "In den Herd" en alle voorbereidingen van secretaris Tutein Nolthenius.

Dank vooral aan alle donateurs die dat dagje in Schijndel niet wilden missen. "Voor ons een stimulans om door te gaan" zei voorzitter Vink. Tot het volgende evenement dus! J.O.

Gezien de activiteiten die de stichting nastreeft en de daaraan verbonden werkzaamheden heeft het bestuur besloten zijn ledental iets uit te breiden. Door de juiste keuze van persoon kan dan ook over brede kennis en ervaring beschikt worden. Als eerste uitbreiding heeft het bestuur de heer P. Craenen uit Susteren, twijgteler en mandenmaker, bereid gevonden de gelederen te versterken. Het bestuur heet hem welkom in hun midden en hoopt dat hij zich spoedig thuis voelt

De instelling van een fonds

Zo nu en dan komt het bestuur het probleem tegen, dat er onverwachte uitgaven zijn te doen waarin de begroting niet voorziet. Het kan zich dan bovendien voordoen, dat een snelle beslissing noodzakelijk is waarbij niet het hele bestuur geraadpleegd kan worden. Daarom heeft het bestuur besloten een speciaal fonds in te stellen. Dit fonds wordt beheerd door de voorzitter, de penningmeester en nog een bestuurslid. Het bestuur beraadt zich nog over de naam van dit fonds.

Het fonds is bedoeld voor o.a. de aanschaf van voorwerpen voor het museum, voor het uitgeven van boeken, voor het organiseren van evenementen als vlechtdemonstraties en tentoonstellingen, verder bijdragen aan cursussen enz.

Het fonds krijgt zijn inkomsten uit het jaarlijkse eventuele voordelige saldo van de stichting, maar vooral uit extra giften en donaties. De eerste twee giften zijn inmiddels al binnengekomen. Zij die voor dit fonds voelen kunnen dus bij de penningmeester hiervoor terecht door overmaking van een bedrag op postgiro 2695726, of op de bankrekening nr. 418909083 onder vermelding "gift voor het fonds".

R E C T I F I C A T I E

In het Bulletin 1983-3 stond op pagina 40 de aankondiging van het woordenboek van de Vlaamse Dialecten, deel II aflevering 1.

Helaas is bij de wijze van bestellen het gironummer door omzetting van twee cijfers onjuist afgedrukt. Het goede gironummer is dus 235 045 075609.

o-o

Hebt U nog oude foto's?

U bent misschien getuige geweest van de uitreiking van het - ronde - boekje, op onze jaarlijkse donateursdag in Schijndel. Het was de eerste uitgave van de Stichting in haar driejarig bestaan. Vijf jaar eerder, op 5 januari 1978 werd dezelfde uitgave gevierd in Heerde. Het was een uitgave met beperkte oplage van het Creativiteits Centrum de Hank te Heerde. Het was bestemd voor de cursisten van de cursus mandenmaken, geleid door de heer A. Westendorp, mandenmaker te Heerde.

De heer W.D.J. Tuinzing, oud-rijksconsulent van de griend- en rietcultuur, tekende op wat de heer Westendorp vertelde. Die behoefte van noteren was ontstaan tijdens de lessen mandenmaken. De cursisten wilden het thuis nog eens kunnen nalezen, ze vergaten hoe de techniek van bodem, kimmén, oren en pand was. Al werkend aan deze beschrijving ontstond, in plaats van een stencyl, dit eerste boekje met termen uit de griendcultuur, naast een uitgebreide, maar eenvoudige werkwijze van een ronde mand. Uniek in Nederland.

Gelukkig met het resultaat vonden beiden hierin een stimulans om door te gaan met de beschrijving van de techniek van het ovale vlechtwerk.

Het ronde boekje geeft een beknopt overzicht.

Het ovale boekje zal uitgebreid ingaan op allerlei details en voorkomende technieken, die bij het ovale en ronde werk mogelijk zijn.

Naast deze technische details zal het ovale boekje ook historische feiten vermelden.

Door de heer Tuinzing is met onnavolgbare nauwgezetheid geluisterd naar de heer Westendorp, gespeurd naar historisch materiaal en vooral geput uit grote eigen ervaring als consulent van griend en riet, wilgenexpert bij uitstek.

Door het heengaan van de heer A. Westendorp kunnen we op die bron niet meer terugvallen.

Ikzelf ben er van begin af aan bij betrokken geweest.

Nu de vraag boven dit stukje.

Wat we eigenlijk graag zouden willen is, om bij de historische gegevens ook historisch materiaal te tonen. Ik denk aan mensen die nog foto's bezitten waarop het gebruik van manden is te zien. Wie heeft er nog foto's, waarop mens en mand staan afgebeeld.

Foto's van markttaferelen, manden in de industrie, in de handel, bij het turfsteken of bij de visserij etc. etc. Er zullen er nog velen zijn, die in het bezit zijn van zulke herinneringen aan toen. Het verzoek is om een aantal foto's te mogen afdrucken in het boekje van de ovale mand, wat begin 1984 zal verschijnen, daarom tijdelijk te leen!

Bijgesloten zult U weer een acceptgirokaart vinden. Hiermee kunt U uw donatie van f. 15.- minimaal plus eventuele extra bijdragen aan onze Stichting voor 1984 voldoen.

Sommige donateurs maakten helaas hun donatie voor 1983 nog steeds niet over. Gaarne een verzoek dit dan nu samen met die voor 1984 ineens te doen. Op de kaart staat vermeld als uw donatie over 1983 niet is binnengekomen. Mocht U toch wel betaald hebben, neemt U dan even contact op met de secretaris of de penningmeester.

Als U van de gelegenheid gebruik wilt maken tegelijk het boekje over vlechten van de ronde tenen mand aan te schaffen dan kan dit. U dient dan dus f. 6.50 + f. 1.50 portokosten extra te storten en onder uw naam te zetten "inclusief bestelling van het boekje.

[illegible]

In het voor-vorige nummer drukten wij ook reeds de door de stichting ontworpen label af.

De bedoeling is, dat de mandenmakers die donateur zijn van onze stichting, deze labels gaan hangen aan de door hen gemaakte manden. Dit ter onderscheiding van import mandewerk.

Op de label is ruimte voor een stempel zodat de naam en het adres bij de koper bekend blijft. De labels kosten f 20,-- per 100 stuks en zijn te bestellen door overmaking van dit bedrag aan de penningmeester. Voorts dient aan de secretaris een naamstempel gezonden te worden, dan wel een briefje met de tekst welke op de stempel moet komen. Tegen betaling van f 40,-- extra wordt dan een stempel voor de betrokkene gemaakt. Deze mandenmaker ontvangt dan van zijn naamstempel voorziene labels om aan de manden te hangen.

Vervaardigd door:

Reiniging en onderhoud

- Manden van bruine (ongeschilde) wilgeten reinigen met borstel en schoon water; laten drogen in wind en zon, bewaren op luchtige, droge plaats.
- Binnenshuis gebruikt mandewerk van witte (geschilde) teen of bufften (gekoekt en geschild, roodachtig) stovfijr maken; enige tijd in een iets vochtige ruimte zetten, b.v. een nacht in een doucheel, vervolgens afspelen met schoon water. Zo nodig een neutraal (hand)vaatswasmiddel gebruiken, geen zeep! Niet te dicht bij een warmtebron laten drogen!

Mits goed behandeld gaat mandewerk van goede kwaliteit lang mee, binnenshuis wel een eeuw. Echter tijdens langdurig opbergen, b.v. van een wieg, vrijwaren tegen houtworm!

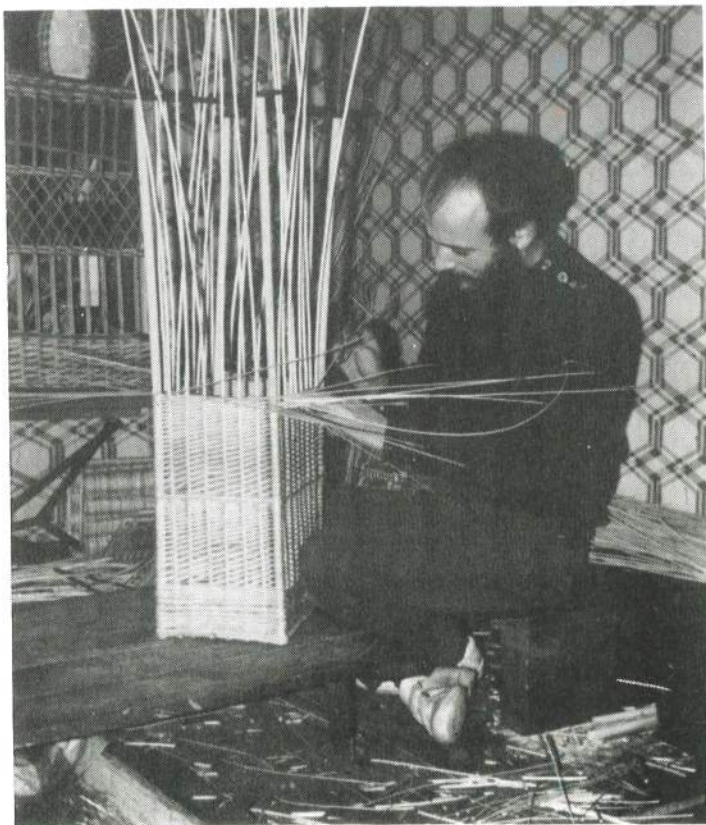
Stichting Wilg & Mand
Secretariaat: Nassaulaan 14 · 5062 JN Oosterwijk

Verslag van de studiereis van de leerlingmandenmakers uit Beek en Donk naar de Franse mandenmakerscentra in Fayl-Billot en Villaines les Rochers.

Na een rit van ruim 8 uren komen we aan in ons eerste reisdoel; Fayl-Billot, op het plaatsnaambord al aangegeven als "hoofdstad van de mandenmakerij".

Meteen na aankomst gaan we het dorp in om te bekijken wat er zoal te zien is. We zien dat het centrum van het dorp volledig beheerst wordt door de mandenmakerij. Winkels vol stoelen en mandwerk, een ijzerwarenhandel waar ook mandenmakersgereedschap verkocht wordt, en zelfs de plaatselijke sigarenhandel verkoopt manden en boeken over de mandenmakerij.

De volgende dag gaan we op pad om enkele mandenmakers te bezoeken. De adressen die wij gekregen hebben blijken echter allemaal groothandels, waar weliswaar veel mandwerk te zien is, maar waar geen mandenmakers aan het werk zijn. 't Blijkt, dat alle mandenmakers in het dorp thuis werken in opdracht van de groothandels. Het is erg moeilijk om een adres te krijgen van zo'n thuiswerker, maar na lang zoeken vinden we er toch een.

Mandenmaker aan het werk in zijn winkel-werkplaats in Fayl-Billot

Op het moment van ons bezoek is hij bezig aan een houtblokkenmand, waarvan we er al erg veel gezien hebben. De mandenmaker vertelt, dat alle collega's in het dorp slechts 2 of 3 artikelen maken waarin ze gespecialiseerd zijn, en dat deze uitsluitend aan de groothandels in het dorp verkocht worden. Het is dus echt produktiewerk, zoals dat in het verleden ook in Nederland op veel plaatsen gebeurde.

We brengen ook een bezoek aan het naburige dorp Bussières-L-Belmont, waar een mandenmakerscoöperatie gevestigd is. In het magazijn zien we erg veel voor ons nieuwe modellen en technieken, die driftig op foto en tekening worden vastgelegd. We krijgen hier onmogelijk de kans om een mandenmaker thuis aan het werk te zien. We gaan daarom terug naar Fayl-Billot om in de ijzerwarenhandel gereedschap aan te schaffen. We kopen o.a. kromme messen, priemen, klopijzers en snoeischaren. De prijzen vallen erg mee, en vooral de kromme messen blijken in de praktijk erg handig te zijn.

Een leerling van de school in Fayl-Billot
werkend om een houten mal

De volgende dag bezoeken we de school waar zo'n 80 leerlingen worden opgeleid in het vak mandenmaker of stoelenmaker. De leerlingen variëren in leeftijd van 14 tot 40 jaar. De oudere mensen die worden opgeleid zijn vaak bezigheidstherapeuten. De jongere leerlingen volgen een opleiding van 2 of 3 jaar. Om het mandenmaken aan te leren werken de 1e jaarsleerlingen uitsluitend om mallen. Dit heeft het voordeel, dat zij nog niet op vorm en model hoeven te letten. Pas in het 2e jaar leren zij uit de hand te werken. De leerlingmandenmakers krijgen ook les in het telen van wilgeteen. Hiertoe is bij de school een griend aangelegd.

Tijdens de excursie zien we weer enkele nieuwe technieken en modellen. Onze rondleider, monsieur Gloriot, geeft enthousiast uitleg en wijst ons op de mogelijkheid stage te lopen op de school. Op deze tweeweekse stages die zowel aan beginners als aan gevorderden worden gegeven, worden ook buitenlanders toegelaten.

Na een bezoek aan de expositieruimte, waar erg veel antiek mandwerk uit alle delen van Frankrijk is uitgesteld, is de rondleiding afgelopen, en daarmee ook ons bezoek aan Fayl-Billot.

We gaan nu op weg naar ons volgende reisdoel, waar we de volgende dag aankomen; Villaines les Rochers, een mooi dorp gelegen in de prachtige vallei van de Loire. Het dorp wordt evenals Fayl-Billot beheerst door de mandenmakerij. Er wonen zo'n 80 mandenmakers, die vaak samen met hun vrouwen thuis werken voor de plaatselijke coöperatie. Ook zij maken uitsluitend enkele produkten waarin ze gespecialiseerd zijn. Het gaat hier voornamelijk om manden voor bakkerijen en slagerijen.

Van oudsher maakten men in het dorp deegvormen, maar toen de aluminium deegvormen in zwang kwamen, raakte men zonder werk. Men probeerde dit op te lossen door in samenwerking met studenten van de Academie voor Industriële Vormgeving nieuwe modellen te ontwerpen, waarvoor een goede markt werd gevonden. Zo goed zelfs, dat de coöperatie jonge mandenmakers in dienst moest nemen. Zo blijkt, dat ervoor de studenten uit Fayl-Billot nog een toekomst is.

Vanuit de coöperatie gaat men tweemaal per jaar naar een grote beurs in Parijs, waar men opdrachten probeert te krijgen. Ook verkoopt men veel aan toeristen, die het dorp in grote getalen bezoeken. Dit ondanks prijzen die zelfs nog hoger liggen dan in Fayl-Billot, waar de prijzen ook voor Nederlandse begrippen al niet laag waren.

Op het moment gaan de zaken kennelijk zo goed, dat men het werk niet aan kan.

Na een bezoek aan de werkplaats van de coöperatie willen we hogerop in het dorp nog gaan kijken naar de grotwoningen; huizen die zijn uitgehakt in de bergwand, waar ook mandenmakers zouden

WEGENS OPHEFFING ZEER VOORDELIJG TE KOOP

Kleurstof 50 kg groen, Bismarck bruin, blauw, goudbrons 25 kg.
1000 sinas-bodemplankjes.
Tel: 04162-1567.

[illegible]

- grauwe teen; zowel droog als geweekt
- buff teen
- witte teen
- inslag en staken Alle soorten

Alle soorten in diverse lengten

Elschotseweg 38

5482 LL Schijndel

tel: 04104-92566

[illegible]

In goede conditie verkerende

o.a. voor het kloven van 2- en 3jarig wilgehoout
werkt op krachtstroom
Vraagprijs: slechts f. 1500.-
Inlichtingen: 04120-38837

[illegible]

Door cursisten gemaakt mandenwerk